

atti

del consiglio generale

august 2010

č. 408

List
hlavného
predstaveného

SME POVOLANÍ BYŤ NAVŽDY

ZJEDNOTENÍ S JEŽIŠOM,

ABY SME MALI ŽIVOT

**Generálny dom
Rím**

**„Ja som vinič, vy ste ratolesti“ (Jn 15, 5)
SME POVOLANÍ BYŤ NAVŽDY ZJEDNOTENÍ S JEŽIŠOM,
ABY SME MALI ŽIVOT**

Obsah

<i>Hrôza pedofílie</i>	5
<i>Niekoľko údajov</i>	6
<i>Vo svetle evanjelia</i>	10
<i>„Čo máme robiť, bratia?“ (Sk 2, 37)</i>	14
<i>1. Transparentne priznať zodpovednosť</i>	14
<i>2. Primát obetí</i>	15
<i>3. Sprevádzať previnilcov</i>	16
<i>4. Predísť zneužívaniu</i>	17
<i>Podľa príkladu dona Ruu</i>	20
<i>Záver</i>	22

Rím 16. august 2010
Výročný deň narodenia dona Bosca

Drahí spolubratia,

píšem vám na výročný deň narodenia nášho milovaného dona Bosca. Jeho spomienka ma vedie k vám, nachádzajúcim sa v ktorejkoľvek časti sveta, kde vás tento môj list chce zastihnúť.

Tentoraz vám nebudem hovoriť o udalostiach uplynulých mesiacov, z ktorých nepochybne najdôležitejšie bolo stretnutie s biskupmi saleziánmi v Turíne v dňoch od 21. do 25. mája. Bola to dobrá príležitosť a dar pre všetkých účastníkov, ktorí ocenili rôzne podujatia: slávenie Eucharistie v turínskom dóme pri príležitosti vystavenia Turínskeho plátna; slávnosť Zoslania Ducha Svätého na Colle don Bosco; slávnosť Márie Pomocnice na Valdoccu. Účastníci stretnutia tieto chvíle prežívali typickým saleziánskym spôsobom, ktorého charakteristickými prvkami boli srdečné spoločné chvíle s nástupcom dona Bosca, rodinný duch, radostná a presvedčivá účasť na rôznych podujatiach, opätovné objavenie saleziánskej charizmy ako osobitného spôsobu uskutočňovania biskupskej služby. Som presvedčený, že ste tieto, ale aj iné udalosti Kongregácie mohli sledovať prostredníctvom našej saleziánskej webovej stránky.

Hrôza pedofílie

Po prechádzajúcom liste o pastorácii mládeže, ktorý pokladám za veľmi náročný práve preto, že sa zaoberá „srdcom nášho poslania“¹, chcel by som sa teraz ako otec so svojimi deťmi podeliť s témou, ktorá bola stredobodom pozornosti prostriedkov spoločenskej komunikácie a ktorá spôsobila veľmi veľké a vážne pohoršenie. Mám na mysli vlnu doteraz nevidanej kritiky Cirkvi, kňazstva a zasväteného života potom, keď boli zverejnené informácie o hrozných a desivých prípadoch sexuálneho zneužívania spáchaných na mladistvých a o často neprimeranom prístupe k ich riešeniu. Ide o pohoršenia, ktorých závažnosť uznávame a ktorým treba čeliť účinne a rýchlo. „Katolícka cirkev,“ písalo sa, „stojí pred najväčšou krízou svojich dejín.“²

Tieto fakty sa začali zverejňovať začiatkom osemdesiatych rokov v Kanade, v deväťdesiatych rokoch prišli na rad Spojené štáty americké a v ostatnom čase je to Austrália, Rakúsko, Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Veľká Británia, Írsko, Taliansko, Holandsko a Švajčiarsko.³ Doteraz zdokumentované prípady hovoria, že ide o jav, ktorý dosiahol svoj vrchol v rokoch 1950 až 1970, no niektoré prípady sa udiali viacero rokov predtým. Je možné, že na povrch vyjdú ešte ďalšie nedávne prípady. Šlo doslova o tsunami správ, ktorá zasiahla Cirkev a nezriedka aj Kongregáciu. Zdá sa, že jej intenzita len tak ľahko nezoslabne. Nazdávať sa, či ešte horšie zhodnotiť, že tieto reakcie sú iba prejavom zorganizovaného sprisahania, je scestné. Súčasná kríza totiž jasne ukázala, že ide asi o jediný prípad, v ktorom súčasná spoločnosť, najmä tá laická a sekularizovaná, často tolerantná a dokonca neutrálna voči morálnym a náboženským hodnotám, nie je ochotná ustúpiť a ani zabudnúť, najmä keď ide o Katolícku cirkev.⁴

¹ P. CHAVEZ, „Zlutoval sa nad nimi, lebo boli ako ovce bez pastiera. A začal ich učiť mnohým veciam“ (Mk 6, 34 – 35). *Salezianska pastorácia mládeže*, in *ACG* 407, 2010, s. 49.

² EDITORIALE, *Scandalo della pedofilia: Dio nelle vittime*, in *Il Regno* 10, 2010, s. 289.

³ Krátky súhrn udalostí a cirkevných reakcií sa nachádza v texte M. E. GANDOLFI, *Geografia di una crisi*, in *Il Regno* 6, 2010, s. 168.

⁴ „Ktorý štát urobil dôsledné bádania o hroznom jave a urobil preventívne, jasné a explicitné opatrenia proti pedofilnému zneužívaniu medzi svojimi občanmi, v rodinách alebo v štátnych školských inštitúciách? Ktoré iné vierovyznanie urobilo kroky, aby zistilo, nahlásilo a verejne sa zaoberalo týmto problémom, vyťahlo ho na svetlo a otvorene sa ho usilovalo riešiť? Vyhni-

Táto kríza je pre nás saleziánov osobitne bolestná a pokorujúca. Bolestná, pretože ako údy Cirkvi nemôžeme neprežívať so Svätým Otcom hlboké znepokojenie, „zahanbenie a výčitky“⁵ a s obeťami zdesenie a pocit zrady, ktoré prežívali pri týchto „hriešnych a kriminálnych činoch“⁶. Pre nás je pokorujúca aj preto (keďže sme zaangažovaní vrátiť sa k mladým a ponúknuť im Ježišovo evanjelium), že tieto závažné previnenia a nie vždy primerané reakcie zo strany autority sú doslova „zatemnením evanjelizácie“: „zatemnili,“ píše Svätý Otec, „svetlo evanjelia až do takej miery, ako to nedokázali ani stáročia prenasledovania“⁷. No a pre nás saleziánov je táto kríza osobitne bolestná a pokorujúca, pretože do nej boli vťahnutí ako obeť niektorí mladiství, ktorí sú dôvodom nášho zasvätenia, a ako vinníci niektorí saleziáni, bratia v povolani a druhovia v poslaní.

Som hlboko presvedčený, že môžeme a musíme premeniť túto krízu na príležitosť radikálneho osobného a komunitného očistenia aj na príležitosť obnoviť snahu o apoštolskú svätosť. Týmto listom vám chcem ponúknuť niektoré podnety a naznačiť cestu, ako „kresťansky prežívať túto skúšku“⁸.

Niekoľko údajov

Je síce pravda, a nikdy na to netreba zabúdať, že „problém zneužívania detí nie je špecifikom [...] Cirkvi“⁹, no nevyhnutne treba uznať skutočnosť, že v nej „aj jeden prípad pedofílie je mnoho“. „Také správanie je dvojnásobne odsúdeniahodné, keď ide o predstaviteľa Cirkvi, teda o kňaza alebo zasvätenú osobu.“¹⁰ Treba však uznať (a o tomto údají nesmieme mlčať, ako to robia prostriedky spoločenskej komunikácie), že Katolícka cirkev nie je výlučným miestom pedofilov¹¹ – „počet prípadov pedofílie medzi

me sa v prvom rade neúprimnosti: to je, že sa sústredíme na ohraničený počet prípadov pedofílie zistených v Katolíckej cirkvi, a pritom bez pohoršenia nedokážeme otvoriť oči pred drámou často a v akomkoľvek inom prostredí znásilneného a zneužitého detstva.“

J. NAVARRO-VALS, *Il Papa e lo scandalo della pedofilia*, in *La Repubblica*, 1. apríl 2010, s. 35.

⁵ BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, 19. marec 2010, č. 6.

⁶ BENEDIKT XVI., *tamtiež*, č. 1.

⁷ BENEDIKT XVI., *tamtiež*, č. 4.

⁸ Kardinál A. BAGNASCO (predseda 61. generálneho zhromaždenia Talianskej biskupskej konferencie), *Úvodný príhovor*, Rím, 24. máj 2010, č. 2.

⁹ BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, č. 2.

¹⁰ Mons. M. CROCIATA, *Sguardo alla situazione della Chiesa in Italia. Discorso alla Commissione presbiterale italiana*, Rím, 29. apríl 2010.

¹¹ Porov. M. INTROVIGNE, *Cosa c'è dietro gli scandali?*, in *Avvenire*, 22. marec 2010, s. 31: „Ak

duchovnými je rovnaký alebo dokonca nižší než medzi inými kategóriami ľudí“¹².

Pôsobivé údaje o veľkosti fenoménu zneužívania mladistvých sú k dispozícii všetkým: možno si pozrieť správu Svetovej zdravotníckej organizácie a jej odhad počtu rôznym spôsobom zneužívaných detí, chlapcov aj dievčat, z roku 2002.¹³ Viac ako jeden a pol milióna detí je donútených vojsť do medzinárodných kruhov sexuálneho vykorisťovania, čím vzrastá početná populácia desiatich miliónov maloletých, ktorí žijú zotročení v sieti prostitúcie, obchodu s dievčatami a chlapcami, sexuálneho turizmu a pornografie. Podľa organizácie UNICEF je sexuálny obchod priemysel s obratom 12 miliárd dolárov ročne, čo stavia túto ilegálnu aktivitu na tretie miesto za obchodom s drogami a so zbraňami.¹⁴

Za týmto doslova „sexuálnym priemyslom“ stojí aj „sexuálna kultúra“, ktorá je často obraňovaná, podporovaná a dokonca ospravedlňovaná. V správe, ktorá bola 21. júla 2009 predstavená na Generálnom zhromaždení OSN, sa hovorilo o závratnom náraste on-line stránok pedofilného a pornografického rázu.¹⁵ Netreba sa teda čudovať, ak „podľa niektorých najnovších štatistík jedno z troch dievčat a jeden zo siedmich mladíkov podstúpi sexuálne násilie prv, ako sa stane dospelým“¹⁶. Okrem toho treba pripomenúť, že „prevažná väčšina zneužívaní (84 až 90 %) sa deje v rodinách a v 27 % prípadov je to zo strany blízkeho člena rodiny“¹⁷.

porovnáme Katolícku cirkev v Spojených štátoch s hlavnými protestantskými denomináciami, môžeme zistiť, že prítomnosť pedofilov je dva až desaťkrát vyššia medzi protestantskými pastormi než medzi katolíckymi kňazmi. [...] V tom istom období, v ktorom asi stovka amerických kňazov bola odsúdená za sexuálne zneužitie mladistvých, počet učiteľov telesnej výchovy, trénerov športových mládežníckych mužstiev [...] odsúdených za ten istý prečin presahoval číslo šesťtisíc. [...] Avšak podľa pravidelných správ americkej vlády pôvodcami asi dvoch tretín prípadov sexuálneho obťažovania mladistvých nie sú cudzie osoby ani vychovávateľia [...], ale blízka rodina.“

¹² Mons. M. CROCIATA, *Sguardo alla situazione della Chiesa in Italia*.

¹³ Porov. WORLD HEALTH ORGANIZATION, *Global Estimates of Health Consequences due to Violence Against Children*, Ženeva, 2006.

¹⁴ Porov.:

http://www.intervita.it/IT/condividiamo/news/22_ottobre_2007_-_notizie_di_intervista.aspx.

¹⁵ Hovorilo sa o počte 261 653 stránok v roku 2001, o tri roky neskôr, teda v roku 2004, už ich bolo okolo 480 000.

¹⁶ Porov. taliansky denník *La Repubblica*, 24. august 1989, s. 16.

¹⁷ G. CUCCI – H. ZOLLNER, *Osservazione psicologiche sul problema della pedofilia*, in *La Città Cattolica*, N. 3827, 2010, s. 214. V Taliansku napríklad v roku 1999 „z celkového počtu 522 obžalovaných osôb obete poznali 357; z nich 338 bolo členmi rodiny; v ostatných 165 prípadoch mladistvý nepoznal páchatel'a trestného činu. V roku 2000 z celkového počtu 621 obža-

Všeobecne možno povedať, že spomedzi nahlásených prípadov sexuálneho zneužívania 30 % prípadov sa týka pedofílie¹⁸, ďalších 30 % efebofilie a zostávajúcich 40 % súvisí so sexuálnym zneužívaním dospelých. „Iba v roku 2008 bolo v Spojených štátoch amerických identifikovaných 62.000 osôb, ktoré zneužívali deti, kým skupina katolíckych kňazov je taká malá, že ako takú ju ani netreba brať do úvahy.“¹⁹ Konkrétne, keď ide o zneužívania, ktorých sa dopustili katolícki kňazi, z 3.000 obžalôb predložených v období 2001 až 2010 Kongregácii pre náuku viery iba 300 prípadov, teda 10 %, sa týkalo opravdivej pedofílie; v 60 % prípadov šlo o skutky efebofilie [ide o orientáciu na mladistvých – pozn. prekladateľa] a v 30 % o heterosexuálne vzťahy.²⁰ Prečo sa teda „skoro výlučne hovorí o prípadoch, ktoré sa udiali v rámci Katolíckej cirkvi, hoci tvoria iba niečo viac ako 3 % z celkového počtu nahlásených prípadov?“²¹.

Aj keď štatistiky vzhľadom na Katolícku cirkev nie sú až také negatívne, netreba sa nimi brániť a ani kričať, že ide o sprisahanie. Nemožno ospravedlňovať bránenie sa do krajnosti: pedofília je vždy „ťažký hriech a nenávidený zločin“²²; a keď sa ho dopustia kňazi alebo rehoľné osoby, je to neporovnateľné pohoršenie. „Nemáme sa čomu diviť, ak reakcia na spáchané zneužitia bola taká silná. [...] Hnev a trpkosť majú opodstatnenie, keďže duchovenstvo má predstihnúť ostatných svojou vysokou morálnou

lovaných osôb obeť poznali 476; z nich 449 bolo členmi rodiny; v ostatných 145 prípadoch mladistvý nepoznal autora trestného činu“ (M. PICCOZZI – A. ZAPPALA, *Criminal profiling. Dall'analisi della scena del delitto al profilo psicologico del criminale*, Miláno, Mc Graw-Hill, 2008, s. 228).

¹⁸ V úzkom zmysle slova je pedofília pohlavná činnosť alebo fantázia, ktorej predmetom sú deti, predpubertálni chlapi a dievčatá mladší ako 13 rokov počas obdobia, ktoré trvá viac ako šesť mesiacov, vykonaná subjektom nie mladším ako 16 rokov. Nezriedka sa nesprávne spája s efebofiliou, ktorá sa definuje ako príťažlivosť dospelého k adolescentom alebo mladým ľuďom. Porov. ASSOCIAZIONE PSICOLOGICA AMERICANA, *Manuale Diagnostico e Statistico dei Disturbi Mentali DSM-IV-TR*, Milano, Masson, 2001, 610 s.

¹⁹ Nóta pátra Federica LOMBARDIHO o zneužívaniach: *Dopo la Settimana Santa, tenere la rotta*, 9. apríl 2010. Porov.:

http://www.vatican.va/resources/resources_lombardi-nota-abusi_it.html

²⁰ Porov. G. CARDINALE, *Chiesa rigorosa sulla pedofilia. Intervista a Mons. Charles Scicluna*, in *Avvenire*, 13. marec 2010, s. 5.

²¹ G. CUCCI – H. ZOLLNER, *Osservazione psicologiche sul problema della pedofilia*, in *La Civiltà Cattolica*, N. 3837, 1. máj 2010, s. 219. V Rakúsku sa podľa úradných štatistík z 527 obžalôb iba 17 týkalo rehoľníkov (porov. *Il Foglio*, 16. marec 2010). V Nemecku sa podľa kriminológa C. Pfeiffera pohybuje počet kňazov zapletených do sexuálneho zneužívania medzi 0,1 % a 0,3 % (porov. *Süddeutsche Zeitung*, 15. marec 2010).

²² Kardinál A. BAGNASCO, *Úvodný príhovor počas 61. generálneho zasadnutia Talianskej biskupskej konferencie*, č. 2.

a ľudskou kvalitou, ale aj väčšou vierohodnosťou, ktorú ponúkame a ktorú iní od nás očakávajú, najmä keď ide o nám zverených mladistvých, za ktorých výchovu sme zodpovední. Najvyššie očakávania vyplývajúce z našej služby nedokážu tolerovať a neodsúdiť takú závažnú a ničivú zradu.“²³

Nemôžeme sa tváriť, že sa nič nestalo alebo že ide o otázky, ktoré sa nás netýkajú. Aj naša Kongregácia bola v rôznych krajinách zapletená do prípadov pedofílie, čo spôsobilo znechutenie, rozhorčenie, hnev, stratu vierohodnosti a zatienilo niekedy viac ako storočnú tradíciu veľkodušnej a kvalifikovanej služby v oblasti výchovy a evanjelizovania mladých.

Úplne sa zhodujem so Svätým Otcom a som mu veľmi vďačný²⁴ za jeho slová, že aj keď sme uprostred tejto búrky vystavení útokom sveta, ktoré hovoria o našich hriechoch, udalosti spojené s pedofíliou a s ňou späté utrpenie „prichádzajú práve zvnútra Cirkvi, z hriechu, ktorý existuje v samotnej Cirkvi“²⁵. „Kresťanom nikdy nechýbali skúšky, ktoré v niektorých obdobiach a miestach nadobudli povahu prenasledovania vo vlastnom a pravom zmysle. Napriek utrpeniam, ktoré spôsobujú, však nie sú pre Cirkev tým najväčším nebezpečenstvom. Najväčšiu škodu totiž Cirkvi spôsobuje to, čo znečisťuje vieru a kresťanský život jej členov a komunit, porušuje integritu mystického tela, oslabuje jej prorockú schopnosť a svedectvá a zakaluje krásu jej tváre.“²⁶

„Najväčšie prenasledovanie Cirkvi teda neprichádza zo strany vonkajších nepriateľov, ale vzniká z hriechu Cirkvi. [...] Preto sa Cirkev potrebuje znovu naučiť robiť pokánie, prijať očistenie, naučiť sa na jednej strane, aby jej bolo odpustené, a na druhej strane usilovať sa o spravodlivosť. Odpus-

²³ Mons. M. CROCIATA, *Sguardo alla situazione della Chiesa in Italia*.

²⁴ Porov. P. CHÁVEZ, *List hlavného predstaveného a saleziánov biskupov Svätému Otcovi Benediktovi XVI.*, Turin, 23. máj 2010. Na tento list Svätý Otec odpovedal listom hlavnému predstavenému 14. júna 2010, v ktorom píše: „Tento váš pozorný prejav solidarity v takom delikátnom a ťažkom období pre celú Cirkev vyvolal v mojej duši hlboké uznanie už aj preto, že je znakom intenzívneho hlbokého spoločenstva a živej lásky, ktorú duchovní synovia dona Bosca odjakživa prechovávajú k nástupcovi svätého Petra. Preto chcem opätovať vašu láskavú pozornosť, ktorú si veľmi vážim, a uistujem vás o svojej trvalej spomienke v modlitbách. Spreádzam vaše chválitebné úsilie o duchovnú obnovu a čoraz presvedčivejšie stotožnenie sa s evanjeliom, ktoré ste mi v mene celého inštitútu vyjadrili vy a účastníci vášho významného stretnutia.“

²⁵ BENEDIKT XVI., *Novinárom počas letu Rím - Lisabon*, 11. máj 2010.

²⁶ BENEDIKT XVI., *Homília na slávnosť svätých apoštolov Petra a Pavla*, 29. jún 2010, in *L'Osservatore Romano*, 30. jún až 1. júl 2010, s. 8.

tenie nenahrádza spravodlivosť.“²⁷ „Skutočný nepriateľ, ktorého sa treba báť a proti nemu bojovať, je hriech, duchovné zlo, ktoré, bohužiaľ, niekedy vie nakaziť aj členov Cirkvi. [...] My kresťania nemáme strach pred svetom, aj keď sa máme mať na pozore pred jeho vábeniami. Máme sa však báť hriechu, a preto byť hlboko zakorenení v Bohu, solidárni v dobre, láske, službe [...] S dôverou spolu kráčajme po tejto ceste a skúšky, ktoré Pán dopúšťa, nech nás pobádajú k väčšej radikálnosti a koherentnosti.“²⁸

Vo svetle evanjelia

Prv ako by som sa spolu s vami pokúsil vo svetle evanjelia pochopiť a interpretovať to, čo sa deje, a nájsť kritériá previerky a línie do budúcnosti, chcel by som sa nakrátko zmieniť o kultúrnom a spoločenskom kontexte, v ktorom sa nachádzame. Vychádzajúc z neho sa započúvame, čo Boh hovorí svojej Cirkvi. Božie slovo totiž osvetľuje situácie, ktoré práve prežívame.

Naše spoločnosti, vo väčšej časti postmoderné, prijímajú a dokonca ospravedľujú zničenie embrií, pretože ich nepokladajú za ľudské bytosti; obchodujú so ženskými vajíčkami a mužskými spermiami; mužskosť a ženskosť chápu ako kultúrne „druhy“; asistovanú smrť chcú zmeniť na dôstojnú voľbu; verejne a vystatovačne vyhocujú chápanie pohlavnosti, ktorá dokonca všetko s posadnutosťou preniká; podporujú šírenie pornografie ako legitímnej formy zábavy. Popri tom existujú aj „extrémne pozície tých, ktorí by v západnom svete chceli vtlačiť pedofilným praktikám dokonca politickú dôstojnosť“²⁹. „Z dôvodu určitého zvráteného prekrútenia pravdy stojíme pred etickým zmätkom takých rozmerov, že skutočnosť sa stráca v subjektivizme. Tu vidno, že odsudzovanie nemorálneho správania rehoľníkov pochádza z toho istého kultúrneho prostredia, ktoré je ochotné akceptovať každú ľubovôľu jednotlivca. Dôvody sú ideologického, ale aj

²⁷ BENEDIKT XVI., *Novinárom počas letu Rím - Lisabon*, 11. máj 2010.

²⁸ BENEDIKT XVI., *Príhovor po modlitbe Regina Coeli*, 16. máj 2010.

²⁹ Kardinál A. BAGNASCO, *Úvodný príhovor počas 61. generálneho zasadnutia Talianskej biskupskej konferencie*, č. 4. „Líder Strany zelených v Európskom parlamente Daniel Cohn-Bendit, predtým charismatický vodca revolty, sa pochválil, že keď bol učiteľom, sex nielen odporúčal, ale ho i praktizoval s mladistvými. [...] Sartre, de Beauvoirová, Foucault, Jack Lang, bývalý francúzsky minister kultúry, spolu s inými intelektuálmi podpísali známy manifest, v ktorom – v mene «sexuálneho oslobodenia» – požadovali zbavenie viny za intímne vzťahy s neplnoletými, vrátane vzťahov s deťmi. V týchto tzv. učiteľoch znovu ožila dlhá európska tradícia“ (V. MESSORI, *Un dolore vero per ridare fiducia*, in *Corriere della Sera*, 19. apríl 2010, s. 11). Viac šokujúcich prípadov pozri in G. CUCCHI – H. ZOLLNER, *Contrastare la cultura*

ekonomického rázu, ako to dokazujú advokátske kancelárie, ktoré získali miliardy dolárov vďaka bezohľadnému použitiu obžaloby z pedofílie.“³⁰

V tomto prostredí treba chápať, to jest treba mať schopnosť intus legere [prenikať k jadrú vecí; čítať vnútri vecí – pozn. prekladateľa], aká je Božia vôľa s nami. V evanjeliách nachádzam patričné state, ako je tá o voľbe učeníkov, čo na jednej strane zdôrazňuje Ježišovu prednostnú lásku k tým, ktorých povoláva byť s ním a mať podiel na jeho poslaní, a na druhej strane neschopnosť učeníkov byť na výške povolania pre náročnosť nasledovať Ježiša alebo zo sklamaní, ktoré v nich Ježiš vyvoláva. Veru, jeden ho zradí, druhý ho zaprie, všetci ho opustia (porov. *Mk* 14, 43 – 46.52.66 – 71). Je zaujímavé poznamenať, že po zmŕtvychvstaní a zoslaní Ducha Svätého sa Cirkev rodí nie zo zrady jedného, ani z opustenia všetkých, ale z osobnej viery, z odvážneho svedectva, zo služby na plný úväzok, z mučeníctva jedenástich.

Ako včera, tak aj dnes v Cirkvi a Kongregácii Ježiš povoláva a si vyberá „bežných“ ľudí, niekedy krehkých a ustráchaných; ako včera, tak aj dnes nie všetci boli verní; no a prostriedky spoločenskej komunikácie zaznamenali a zveličili tieto ojedinelé prípady. Veľké množstvo, ba prevažná väčšina kňazov a rehoľníkov, ktorí žili, ale aj tí, ktorí žijú teraz, prežíva radostne, s úplným a nezištným nasadením svoju vernosť a ustavične sa usiluje o svätosť. Škoda, že o týchto príbehoch – všetky sú o dobrých ľuďoch – v dňoch krízy všetci alebo skoro všetci mlčali! Sú to príbehy bežnej svätosti.

Chcel by som sa nachvíľku pozastaviť nad textom svätého Jána, ktorý je súčasťou Ježišovej rozlúčkovej reči (*Jn* 15, 1 – 16, 3).³¹ V nej sám Ježiš definuje kresťanskú existenciu ako „zostať v ňom“ (*Jn* 15, 1 – 11), čo znamená byť ním milovaný (*Jn* 15, 12 – 17) a nenávidený svetom (*Jn* 15, 18 – 16, 3). Po alegórii života Ježiš vyjadruje požiadavku zostať v jeho láske (*Jn* 15, 4.5.7.9.10) a prinášať ovocie (*Jn* 15, 2.4.5.8.16). Tých, čo zostanú pevne zjed-

della pedofilia, in *La Civiltà Cattolica* N. 3838, 15. máj 2010, s. 322 – 325.

³⁰ A. GASPARI, *Indagine sulla pedofilia nella Chiesa. Intervista a L. Bertocchi, studioso di storia del cristianesimo*, in *Zenit*, 17. máj 2010, s. 3.

Porov. <http://www.zenit.org/article-22495?l=italian>.

³¹ Tento text som si vybral, keď som si prečítal rozhovor s pátrom Carlosom Aspirozom, generálnym magistrom Rádu svätého Dominika, v španielskom časopise *Vida Nueva*. Vo svojich odpovediach sa dotkol aj problému pedofílie v Cirkvi a útokov proti nej. Hovorí, že náš Pán nie je drevorubač, ktorý z padnutého stromu robí siahovicu, ale je vinohradník, ktorý orezáva svoj vinič, aby ratolesti prinášali ovocie. Je to skutočne „radostná zvest“ vedieť, že Pán sa činí, aby svoju Cirkev očistil a posilnil.

notení s ním, bude aj on milovať. Od neho bude odrezaný, oddelený a zničený ten, kto mu bude neverný, lebo je neplodný. Učeník nie je neverný vtedy, keď – a preto, že – koná zlo, ale vtedy, keď neprináša ovocie: neplodnosť totiž odhaľuje nevernosť. Kým ten, kto zostáva v ňom, prináša ovocie a Ježiš ho miluje tak, ako jeho miluje Otec (*Jn 15, 9*).

Stotožnenie Ježiša s viničom (*Jn 15, 1.5*) sa javí dosť nezvyčajné. Vinič, súčasť hospodárskeho kraja v Izraeli (*Num 13, 23; 1Kr 5, 5*), bol obrazom Božieho ľudu. Ježiš však hovorí ešte viac: on je jediný a pravý vinič, jeho Otec je vinohradník (*Jn 15, 1*) a jeho učeníci sú ratolesti (*Jn 15, 2.5*). On je opravdivý vinič, pretože nesklamal svojho Otca, majiteľa a správcu, ktorý sa namáha, aby zaistil plodnosť. Otec – ako dobrý vinohradník – vyhodí toho, kto neprináša ovocie, a strihá, obrezáva plodné výhonky, aby dali viac a ešte lepšieho ovocia. Kto žije v Kristovi, stáva sa obrábaným poľom Otca, pracovitého vinohradníka.

Učeníkov Otec orezal ako ratolesti, takže sú čisti: Ježišovo slovo ich oddelilo od sveta a zameralo na Otca (*Jn 15, 3*). Božské orezanie sa teda udialo prostredníctvom Ježišovho slova, ktoré ich oddelilo, očistilo a dalo im tak silu plodnosti. Úrodní a čisti majú zostať v Ježišovi (*Jn 15, 4.5*). K hlavnému tvrdeniu: „Ja som vinič, vy ste ratolesti“ (*Jn 15, 5*) Ježiš pridáva nový údaj: kto nezostane s ním, na nič neslúži; všetko, čo podniká, je neúčinné; kto sa ho pevne nepridíža, usychá a stáva sa zbytočným, je zničený, dobrý iba na to, aby ho spálili (*Jn 15, 6*). Ježiš poukazuje na skúsenosť učeníkov, že keď sa od neho oddialili, stratili ho a aj oni poblúdili. Preto príslub, ktorý vzápätí nasleduje, má väčšiu silu: kto zostane v ňom a bude počúvať jeho slová, toho túžby sa uskutočnia a dostane to, o čo bude prosiť (*Jn 15, 7*). Kto zachováva Ježišove slová, toho Otec vypočuje; ak teda počúvame, čo nám hovorí Ježiš, sám Boh nás začne počúvať!

Pozývam vás interpretovať pohoršujúce udalosti zneužívania mladistvých vo svetle tohto podobenstva, ktorým Ježiš vyjadruje svoj vzťah k učeníkom.³² Cez to, čo sa stalo, sa Ježiš obracia aj na nás, svojich učeníkov. Hovorí nám, že nestačí iba počúvať, ale že treba zostať v ňom. Iba tak bude môcť on zostať v nás; iba tak budeme môcť „niečo robiť“ (porov. *Jn 15, 5*). A toto niečo nie je nič iné ako prikázanie lásky: „Toto je moje prikázanie: Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás“ (*Jn 15, 12*);

³² Porov. J. J. BARTOLOMÉ, *Cuarto evangelio. Cartas de Juan*. Introducción y comentario, Madrid, CCS, 2002, s. 307 – 309. Pri komentovaní tejto state evanjelia som si poslužil touto štúdiou.

toto je osobný preukaz učeníka: „Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“ (*Jn 13, 35*).

Ak Ježišovo poslanie spočíva v tom, že zjavuje Boha a jeho lásku, jediný spôsob, akým ho môže zviditeľniť a urobiť ho dôveryhodným, je jeho láska k svojim až do konca: „Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí život za svojich priateľov“ (*Jn 15, 13*). Ako čítame v 2. článku Stanov, toto je saleziánske poslanie a nijaké iné: „byť v Cirkvi znameniami a nositeľmi Božej lásky k mladým, najmä tým najchudobnejším“. Toto je náš „saleziánsky“ spôsob, akým sa stávame učeníkmi Krista, ako sme do neho vštepení a ako sa o nás Otec stará. Nič sa teda tak neprotiví saleziánskemu poslaniu, ako robiť opak, to znamená: „byť znakmi vlastného egoizmu vo vzťahu k mladým, najmä k malým a chudobným“³³. Ak je Otcova sláva výsledkom hlbokého spoločenstva s Ježišom a vzájomnej lásky, hanbou je vlastný egoizmus, ktorý sa prejavuje týraním, zneužívaním, násilím na neplnoletých.

Skutočnosť, že svet si neváži zasvätený život, je logický dôsledok nenávisťi, ktorú prechovával k Ježišovi až do takej miery, že rozhodol o jeho smrti. Ježiš nájde na tom, že prichádza od Boha, aby Boha zjavil svetu, ktorý má vlastné názory na Krista a na to, aký má byť vzťah k Bohu, preto ho svet odmietol. Ak sa učeníci stotožnia s presvedčeniami sveta, vtedy ich svet prijme, uzná ich za svojich a nebude ich nenávidieť. Ježiš však povolal svojich učeníkov k sebe, a tak pritiahol nenávisť sveta aj na nich. Učeníci by sa teda tomu ani nemali veľmi čudovať. Osud sluhu totiž nemôže byť lepší ako osud jeho pána.

Našou posilou je skutočnosť, že nie sme sami: Otec v nás pracuje, očisťuje nás ako vinohradník svojou orezávacou rukou a je oslávený našou odskúšanou vernosťou jeho Synovi. My počítame aj s Duchom Svätým, s naším tešiteľom, zástancom a učiteľom (*Jn 14, 15; 16, 7*). Jeho prítomnosť nás posväcuje, pretože nás udržuje zjednotených s Kristom ako ratolesti s viničom, posilňuje nás v boji proti zlu, proti provokáciám pochádzajúcim z nášho vnútra a proti vonkajším zvädzaniam, vedie nás pri počúvaní Otca a poslušnom plnení jeho vôle.

³³ Právom sa nemecký provinciál don Josef Grunner pýtal v liste, ktorý adresoval svojim spolubratom, čo máme dnes robiť, aby sme mohli prinavrátiť dôveryhodnosť našej inštitúcie, našej výchove, nášmu poslaniu? A odpoveď nemohla byť iná než naša vernosť donovi Boscovi, jeho charizme, jeho preventívneho systému. Jediné dôveryhodné svedectvo o Bohu je láska.

„Čo máme robiť, bratia?“ (Sk 2, 37)

V Jeruzaleme v deň Turíc „boli Židia, nábožní ľudia zo všetkých národov, čo sú pod nebom“ (Sk 2, 5) a po prvýkrát mohli počuť evanjelium z Petrových úst, z úst učeníka, ktorý krátko predtým tri razy zaprel svojho Pána (Mk 14, 68.70.71; Jn 18, 17.25.27). Učeník, ktorý Ježiša zradil, bol prvým evanjelizátorom – a s akým účinkom! Na konci jeho reči „bolesť prenikla srdce“ poslucháčom a spýtali sa apoštolov: „Čo máme robiť, bratia?“ (Sk 2, 37).

Podobne, ako sa to jedného dňa stalo Petrovi, ani naše malé či veľké omyly nás nemôžu zbaviť mandátu ohlasovať evanjelium (Sk 1, 8). Evanjelizuje však ten, kto najprv – ako Peter – horko ľutuje (Mk 14, 71; Mt 26, 75) a po skúške lásky (Jn 21, 15 – 17) sa opätovne angažuje v poslaní (Jn 21, 19). Osobné hriechy nie sú dostatočným dôvodom neevanjelizovať, pod podmienkou, že tomu predchádza autentická konverzia a návrat k nasledovaniu Krista. Čo máme teda robiť, drahí spolubratia?

1. Transparentne priznať zodpovednosť

Ako prvý krok k naliehavej konverzii musíme odvážne a s ľútosťou pozrieť do tváre toho, čo sa stalo, cítiť sa zronení každým jednotlivým prípadom násilia na nepnoletých.

Musíme sa naučiť od Benedikta XVI. „nemať strach pred pravdou, aj keď je bolestná a neprijemná, neumlčať ju alebo ju nezakrývať“³⁴ a vziať na seba utrpenie za nevery spolubratov, ktoré boli v niektorých prípadoch veľmi závažné. „Na zotavenie sa z tejto bolestnej rany“ musíme v prvom rade „priznať svoje vážne hriechy, ktoré sme spáchali voči bezbranným deťom“³⁵. „Z tejto bolesti vyplýva prozreteľné uvedomenie si: treba prežívať znovuzrodenie a duchovnú obnovu [...] a nájsť nové cesty, ako mladým odovzdať krásu a bohatstvo priateľstva s Ježišom Kristom v hlbokom spoločenstve s jeho Cirkvou“.³⁶

³⁴ Kardinál A. BAGNASCO, *Úvodný príhovor počas 61. generálneho zasadnutia Talianskej biskupskej konferencie*, č. 3.

³⁵ BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, č. 2.

³⁶ Kardinál T. BERTONE, *Príhovor počas stretnutia kňazov o aktuálnosti a kráse kňazstva*, Vatikán, 6. jún 2010.

2. Primát obetí

Tento odvážny a lútostivý pohľad má poslúžiť aj ako dôkaz, že opätovne chceme potvrdiť absolútny primát obetí, ktorých dôvera bola zradená a osobná dôstojnosť narušená. Nič nedokáže zotrieť zlo, ktoré im bolo spôsobené, a treba pochopiť, ak niekedy nedokážu agresorom odpustiť a zmieriť sa s Cirkvou, Kongregáciou. Bez váhania a výhovoriek treba uznať, že zneužívanie „spôsobuje rany v hlbokaj osobnej rovine“. Stojíme pred ľuďmi, ktorých treba chrániť a ktorí predovšetkým „žiadajú, aby boli s úctou a citlivo pochopení a sprevádzaní na ceste trepezlivého ozdravenia a zmierenia predovšetkým so sebou samými a svojimi dejinami“³⁷. Okrem toho, že obetiam preukážeme „našu bolesť, hlboký zármutok a srdečnú blízkosť“³⁸, potrebujú dosiahnuť spravodlivosť a našu solidárnosť. Toto je pre nás pravá výzva!

Jasné a naliehavé smernice, ktoré Svätá stolica už svojho času vydala,³⁹ majú usmerňovať a viesť naše úsilie o úplnú transparentnosť pri zisťovaní konkrétneho správania a zodpovednosti a po preukázaní faktov sa jednoznačne dopracovať k pravde a nevyhnutným opatreniam. Už v roku 2006 Benedikt XVI. žiadal írskych biskupov, aby „zisťovali pravdu o tom, čo sa v minulosti stalo, urobili opatrenia, aby sa to viac neopakovalo; zaistili, aby boli princípy spravodlivosti plne rešpektované, a najmä aby sa usilovali uzdraviť obeť a tých, ktorí boli zasiahnutí týmito enormnými zločinmi“⁴⁰.

V prvom rade treba povedať, že zodpovednosť za prípady patrí do kompetencie jednotlivých provincií. Treba znovu pripomenúť, že na úrovni našej kongregácie už v roku 2002 (presne 19. júla) hlavný predstavený so svojou radou odovzdal provinciálom smernice, ktoré sa týkajú problému zneužívania maloletých.⁴¹ V roku 2004 vikár hlavného predstaveného v mene hlavného predstaveného a jeho rady dal v liste z 24. júla provin-

³⁷ Kardinál A. BAGNASCO, *Úvodný príhovor počas 61. generálneho zasadnutia Talianskej biskupskej konferencie*, č. 2.

³⁸ Kardinál A. BAGNASCO, *tamtiež*.

³⁹ KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU, *Smernice pre formáciu ku kňazskému celibátu*, Rím, 11. apríl 1974; *tamtiež*, *Usmernenia na využívanie psychologických kompetencií pri prijímaní a formácii kandidátov na kňazstvo*, Rím, 29. jún 2008. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, *De delictis gravioribus Congregationi pro doctrina fidei riservatis*, Rím, 18. máj 2001. A nedávno: KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, *Normae de gravioribus delictis*, Rím, 15. júl 2010.

⁴⁰ BENEDIKT XVI., *Príhovor írskym biskupom na návšteve Ad limina*, 28. október 2006.

⁴¹ V smerniciach bolo uvedené, že každá provincia má vytvoriť „komisiu pre riešenie nahlásených prípadov zneužívania, ktorá má provinciálovi pomáhať v jeho úlohe“.

ciálom konkrétne dispozície, ako pristupovať k týmto problémom, opierajúc sa o protokol, ktorý Kongregácia pre náuku viery poslala diecéznym ordinariátom a rehoľníkom: sú to procedúry, ktoré treba sledovať, a predpisy, ktorých sa treba pridrižovať.

3. *Sprevádzať previnilcov*

Nemôžeme zabudnúť na previnilcov. Oni sú členmi našej Cirkvi a našimi druhmi v povolani a poslaní; oni k nám prináležia. Oni zradili „dôveru, ktorú do nich vkladali nevinní mladí ľudia a ich rodičia“, „potupili svätosť sviatosti posvätného stavu, v ktorej sa sprítomňuje Kristus“, a nedodrжали vernosť osobnej zmluve s Bohom prostredníctvom rehoľného zasvätenia. „Popri nesmiernej škode spôsobenej obetiam utrpela veľkú ujmu aj Cirkev a vnímanie kňazstva a rehoľného života vo verejnosti.“⁴² No netreba ich nechať samých. Spolu s Ježišom a ako Ježiš, ktorý neprišiel volať spravodlivých, ale hriešnikov (*Mk 2, 17*), postarajme sa o nich a pred Bohom i pred ľuďmi prijmime zodpovednosť stať sa „strážcami týchto našich bratov“ (porov. *Gn 4, 9*).

Naša starostlivosť o nich nech sa prejaví tým, že im pomôžeme a budeme od nich žiadať, aby uznali svoje hriechy a zodpovedali sa „pred všemohúcim Bohom, ako aj pred riadne ustanovenými tribunálmi“, pretože „Božia spravodlivosť si vyžaduje, aby sme vydali počet zo svojich skutkov a nič neskrývali“⁴³. Sprevádzajme ich, aby prevzali zodpovednosť za spáchané zločiny a vyjadrili svoju ľútosť; budme im blízki aj svojou modlitbou a pozornosťou počas celej ich cesty vnútornej premeny a sebakontroly, až kým otvorene neuznajú svoje viny, nepodriadia sa požiadavkám spravodlivosti a pritom neprestanú dúfať v Božie milosrdenstvo a v naše bratstvo. V prípade trestného procesu obete povzbudme, aby predložili svoju žiadosť, a obžalovaného, aby ponúkol svoju úplnú spoluprácu.⁴⁴

⁴² BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, č. 7.

⁴³ BENEDIKT XVI., *tamtiež*.

⁴⁴ Zákony rôznych štátov nie sú jednotné; v niektorých štátoch anglosaskej právnickej kultúry, ale aj v niektorých iných, ordinár, biskup alebo rehoľný predstavený, ktorý sa dozvie o spáchaných deliktach svojich podriadených (mimo spovedného tajomstva), je zákonom povinný nahlásiť ich súdnym autoritám. Aj keď „ide o závažnú povinnosť, keďže títo biskupi [alebo rehoľní predstavení] sú donútení urobiť gesto podobné gestu rodiča, ktorý nahlási vlastné dieťa..., v týchto prípadoch treba zákon rešpektovať“. Ak ordinár nie je zákonom donútený delikty nahlásiť, „má sa obrátiť na obeť a vyzvať ich, aby nahlásili tých kňazov, kto-

Zneužívania maloletých je zločin, choroba a hriech. „Osoba, ktorá zneužíva deti, potrebuje súčasne spravodlivosť, ale aj liečenie a milosť. Potrebne sú všetky tri, pritom si ich medzi sebou netreba mýliť alebo ich mystifikovať. Udelený trest za delikt automaticky človeka neuzdravuje ani neudeluje odpustenie, a zase naopak odpustenie hriechu automaticky chorobu neuzdravuje a ani nenahradzuje spravodlivosť, a podobne liečenie nenahradzuje trest a tým menej môže hriech odpustiť“.⁴⁵

4. Predísť zneužívaniu

Zadosťučiniť obetiam nespravodlivosti z minulosti a postaviť sa zoči-voči zodpovednosti za zneužívanie detí nestačí! Súčasná kríza „zapríčinená našimi previneniami, ktorých sme sa my sami dopustili ako Cirkev“ aj ako Kongregácia, „nám dáva možnosť, aby sme sa priblížili Bohu“, „aby sme objavili Ježiša ako toho, kto nám je oveľa bližší, než sme si niekedy predstavovali“⁴⁶. Pobáda nás to k pokornejšej a radikálnejšej konverzii vo vzťahu k Bohu a bližným, k odvážnejšej evanjelizujúcej prítomnosti a prináša autentické „obdobie znovuzrodenia a duchovnej obnovy“⁴⁷. Ale ako to urobiť, drahí spolubratia? Dovoľte, aby som vám to otvorene a v krátkosti predložil.

Svätý Otec hovorí: „Nemožno popierať“, že niektorí z nás, čo sme osobitne povolani k službe autority, „sme niekedy veľmi vážne zanedbali aplikáciu už dávno kodifikovaných noriem kánonického práva o trestnom čine zneužívania detí“ a v „reakcii na tieto obvinenia došlo k vážnym chybám“. Vzhľadom na zložitú udalosť a citových stavov zainteresovaných „bolo ťažké získať dôveryhodné informácie a prijať správne rozhodnutia [...], napriek tomu treba priznať, že sa pri posudzovaní urobili závažné chyby a prejavili sa nedostatky v riadení“⁴⁸. V mene Kongregácie, v mene všetkých saleziánov, ale aj v osobnom mene, v jednote s pápežom Benediktom XVI., „aj my nástojči-

rych obeťami sa stali,“ a poskytnúť im „duchovnú, ale aj inú pomoc“ (G. CARDINALE, *Chiesa rigorosa sulla pedofilia*, in *Avvenire*, 13. marec 2010, s. 5).

⁴⁵ Kardinál A. BAGNASCO, *Úvodný príhovor počas 61. generálneho zasadnutia Talianskej biskupskej konferencie*, č. 2.

⁴⁶ T. RADCLIFFE, *Venite a me, voi che siete oppressi*, in *Il Regno* 7, 2010, s. 201 – 202.

⁴⁷ BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, č. 13.

⁴⁸ BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, č. 11. Jasnejšie povedané: „Kto podporoval postoje zhovievavosti alebo týchto kňazov iba prekladal, nikdy neuplatnil smernice Cirkvi; naopak, zradil ich a znetvoril tak povinnú rezervovanosť, aby kryl komplika.“ (Mons. M. CROCIATA, *Sguardo alla situazione della Chiesa in Italia*).

vo prosíme Boha a poškodené osoby o odpustenie a chceme sľúbiť, že urobíme všetko možné, aby sa takéto zneužívanie už nikdy neopakovalo⁴⁹.

Preto sa zaväzujem, a zaväzujem i celú Kongregáciu, že okrem prejavovania „úprimnej ľútosti nad škodami spôsobenými obetiam a ich rodinám“ budeme nástožiť a spoločne sa usilovať „zaistiť ochranu detí pred podobnými zločinmi v budúcnosti“⁵⁰ vo všetkých našich dielach a službách, ktoré poskytujeme. Vznikli sme, aby sme boli „v Cirkvi znameniami a nositeľmi Božej lásky k mladým, najmä tým najchudobnejším“ (Stanovy č. 2), a osobitným spôsobom sme určení byť ich vodcami a slúžiť im. V záujme toho, aby sa mladí medzi nami cítili dobre, boli sprevádzaní a chránení, aby sa naše inštitúcie stali ich domovmi a nemuseli sa v nich ničoho a nikoho báť, zaväzujeme sa, že sa opätovne zasadíme a urobíme všetko preto, aby znovu zakvitla „kultúra čistoty“, ktorá bola dôležitým a charakteristickým prvkom myšlienky a diela dona Bosca.

Aj ja viem, ako on, že na túto veľkú cnosť, „ktorú ostatné cnosti obklopujú [...], cíha nepriateľ našich duší. Ten totiž dobre vie, že ak sa mu podarí nás o ňu olúpiť, možno naše posvätenie považovať za stratené“⁵¹. Preto si beriem k srdcu znovu premyslieť a posilniť už existujúce preventívne opatrenia v Kongregácii. Od provincií žiadam, aby v súlade s procedúrami, ktoré určila Svätá stolica, vypracovali a uviedli do praxe protokol ochrany detí, oboznámili s ním saleziánov a všetkých spolupracujúcich laikov, ktorí sa angažujú v našich dielach, aby ho potom všetci uviedli do života.

Tak isto sa zhodujem s názorom, že „všetky inštitúcie, ktoré majú niečo do činenia s deťmi a mladými, priťahujú osoby, ktoré vyhľadávajú nezákonný kontakt s neplnoletými“; „platí to pre športové združenia, pre štruktúry, ktoré sa zaoberajú starostlivosťou o mladých, a, samozrejme, aj pre miestne cirkvi“⁵². Preto vnímam, že mojou neodkladnou povinnosťou je v spolupráci s generálnym radcom pre formáciu zblížša sledovať dlhú cestu rozlišovania povolání k saleziánskemu životu, prehodnotiť vhodnosť procedúr pri určovaní súcosti kandidátov, poslúžiac si aj najlepšimi výdobytkami humánných vied, a zaistiť, aby boli vhodne a korektne aplikované s cieľom predísť situáciám, ktoré nie je možné zosúladiť s voľbou Boha a s angažovaním sa v prospech blížneho. Viem, že súčasný nedostatok povolání by mohol niekedy viesť k „pokušeniu s ľahkosťou prijať ľudí s prob-

⁴⁹ BENEDIKT XVI., *Homília na záver Roka kňazov*, 11. jún 2010.

⁵⁰ BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, č. 2.

⁵¹ J. BOSCO, *Členom saleziánom*, in *Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského*, Rím, Editrice S.D.B., 2009, [slovenské vydanie: Bratislava 2009], s. 310.

⁵² M. LÚTZ, *La Chiesa e i bambini*, in *L'Osservatore Romano*, 17. február 2010, s. 4.

lémami, ktoré sa časom stali ničivé. [...] Na základe bolestných udalostí z týchto rokov bohužiaľ musíme uznať, že nie vždy skúmanie a ponúknutá formácia boli na takej výške, ako by sa žiadalo⁵³.

Moje obavy sa nekončia tým, že treba zaistiť súčasť kandidátov na zasvätený život a kňazstvo. Medzi prvkami, ktoré zapríčinili súčasnú krízu, Svätý Otec Benedikt XVI. poukázal na „nedostatočnú ľudskú, morálnu, intelektuálnu a duchovnú formáciu“⁵⁴. Okrem skúmania autenticity povolania musíme sa viac angažovať v sprevádzaní zasvätených saleziánov, kňazov a koadjutorov, „aby ich Pán ochraňoval a opatroval v obťažných situáciách a v nebezpečenstvách života“⁵⁵. Na to, aby sme mohli účinne predchádzať zneužívaniu, nakoniec sa zaväzujem opätovne premyslieť a sformulovať integrálnu a zreľú formáciu spolubratov a personálu v našich výchovných a pastoračných inštitúciách aj z hľadiska pohlavnosti; ona bola neľahkou výzvou vždy, tým viac v súčasnom kultúrnom a spoločenskom kontexte poznačenom všadeprítomným pansexualizmom a militantným sekularizmom. „V podstate treba znovu objaviť a potvrdiť zmysel a dôležitosť významu sexuality, čistoty a citových vzťahov v súčasnom svete nielen slovne alebo abstraktne, ale prostredníctvom veľmi konkrétnych foriem. Jej zneuctenie alebo podcenenie sa veľmi ľahko môže stať zdrojom nezriadenosti a utrpenia.“⁵⁶

Keď don Bosco 5. februára 1874 z Ríma písal, ako teraz píšem ja vám, obežník „o tom, ako podporiť a zachovať mravnosť medzi mladíkmi, ktorých nám Božia Prozreteľnosť vo svojej добрote zverila,“ napísal svojim synom v Turíne: „Ak chceme podporovať mravnosť v našich domoch, musíme učiť svojim dobrým príkladom. Navrhovať iným dobrú vec a pritom robiť opačne sa podobá človeku, ktorý by chcel uprostred temnej noci svietiť zhasnutou olejovou lampou [...]; týmto spôsobom nielenže sa nepodporujú dobré mravy, ale vzniká príležitosť konať zlo, vzniká pohoršenie.“ V liste pokračuje slovami, ktoré sú prísne a aj dnes veľmi aktuálne: „Verejnosť sa často sťažuje na nemravné skutky, ktoré zničili mravnosť a spôsobili hrozné pohoršenie. Ide o veľké zlo a nešťastie. Prosím Pána, aby konal tak, že by naše domy boli radšej zatvorené, než by sa v nich mali udiať podobné nešťastia.“⁵⁷

⁵³ G. CUCCI – H. ZOLLNER, *Chiesa e pedofilia. Una ferita aperta*. Un approccio psicologico-pastorale, Milano, Ancora, 2010, s. 10.

⁵⁴ BENEDIKT XVI., *Pastiersky list Svätého Otca írskym katolíkom*, č. 4.

⁵⁵ BENEDIKT XVI., *Homília na záver Roka kňazov*, 11. jún 2010.

⁵⁶ Nóta pátra Federica LOMBARDIHO o zneužívaní, 9. apríl 2010.

⁵⁷ MB X, s. 1105.

Pozrite sa, moji drahí, ako môžeme, zahľadiac sa na dona Bosca, na jeho slová a skutky, nájsť svetlo a odvahu, aby sme mohli čeliť súčasným výzvam. To, čo nám chce povedať náš milovaný otec, je veľmi jasné: aby naši mladí mohli zostať čisti, potrebujú našu čistotu – prežívanú v radosti z toho, že sa im venujeme. Bez nás, ktorí sme povolani byť vychovávateľmi a učiteľmi, a teda prežívať to, čo mladým predkladáme, nebudú vedieť, ako sa im v tom má dariť, a ani nenájdu odvahu žiť čistým životom. Ba čo viac, a na túto vec by sme nemali nikdy zabúdať, don Bosco radšej nechcel mať diela pre mladých, ak by to mala byť cena, aby mohol zachrániť aspoň jedného z nich pred zneužívaním. On totiž väčšmi miloval svätosť svojich chlapcov než existenciu svojho diela. Ako nemilovať tohto otca a učiteľa?!

Podľa príkladu dona Ruu

Nemôžem teraz nespomenúť známe a bolestné „škandály vo Varazze“ a príkladný spôsob, akým im čelil don Rua. Šlo o falošnú obžalobu z pedofílie v júli roku 1907 – „autentický diabolský podnik určený na zničenie saleziánskej spoločnosti“. A naozaj, správa sa veľmi rýchlo rozšírila po celom Taliansku s veľmi nevhodnými titulkami v dennej tlači a reakcie boli také, že sa saleziánske diela v Sampierdarene, Alassiu, Savone, Faenzi, Florencii a inde stali terčom útokov extrémistických skupín. Až v roku 1908 tribunál v Savone uznal úplnú neopodstatnenosť obžalôb proti saleziánom a prešli ďalšie dva roky, kým 2. augusta 1910 ten istý tribunál uznal opodstatnenosť ich žaloby za verejné hanobenie a nactiutfrhačstvo.

Don Rua bol v prvej chvíli deprimovaný a zronený, plakal a sa modlil, keď videl, ako sa na Kongregáciu útočí. Keď sa pozviechal, energicky reagoval na talianskom ministerstve vnútra. Jeho najhlbšie pocity nájdeme vyjadrené v zápisniciach generálnej rady. Don Rua 5. augusta pripomenul: „kritický bod, v ktorom sa nachádzame, je azda najkritickejším, akým Kongregácia prešla, ak odhliadneme od zlomyseľnosti ľudí,“ a dodal, že „v tom vidí upozornenie z neba od ctihodného dona Bosca a chcel by ho využiť, aby čo najlepšie očistil naše domy, poslal preč nehodných a odstránil urážanie Boha, čo je posledným cieľom diela dona Bosca. Don Rua predovšetkým navrhuje, aby sa pri prijímaní do noviciátu, k reholnej profesii a posvätným vysviackam postupovalo nenáhľivo a opatrne“⁵⁸.

⁵⁸ *Zápisnica generálnej kapituly*, 5. augusta 1907, in FdR 4247A11

Na to, aby bolo možné lepšie spoznať personál v domoch, bolo potrebné zaviesť generálnu inšpekciu. Podľa zápisnice boli prijaté štyri rozhodnutia, ktoré udivujú svojou odvahou a aktuálnosťou: „1. Oddialiť od mladíkov tých (či už sú to kňazi, klerici alebo koadjútori – s rehoľnými sľubmi, ašpiranti alebo famili), čo vážne poškvrnili mravnosť alebo sa previnili týraním. 2. Poveriť inými úlohami direktorov, ktorí si neplnia svoje úlohy, najmä keď ide o vedenie spolubratov a dohľad nad mladíkmi. 3. Zredukovať počet provinciálov, aby bolo viac dobrých direktorov a spovedníkov, o ktorých máme veľkú núdzu. 4. Podľa možností vyhlásiť v tom istom čase v rokoch 1907 a 1908 generálnu vizitáciu všetkých domov Kongregácie s cieľom zistiť ozajstný morálny, disciplinárny a ekonomický stav celej Kongregácie. [...] Don Rua dodáva, že pri obžalobách z nemravnosti miestni predstavení majú dôsledne zistiť závažnosť previnení a hneď ich nahlásiť, aby sa mohli urobiť vhodné rozhodnutia, medzi ktorými naznačil, že je možné zanechať satanu, keď je vinníkom klerik bez posvätných rádov.“⁵⁹

V roku, keď slávime sté výročie jeho smrti, nás don Rua povzbudzuje a inšpiruje k odvážnej úlohe, ktorá je pred nami. Po uvedených rozhodnutiach don Rua venoval niekoľko zasadnutí generálnej rady hľadaniu ciest, ako dané smernice uviesť do života, a rozhodnudiam sa venoval aj pri stretnutiach všetkých provinciálov. Don Rua je nám príkladom, patrónom a orodovníkom.

⁵⁹ *Tamtiež*, in FdR 4247A11-12.

Záver

Drahí spolubratia, napísal som vám so srdcom na dlani a s rukou na srdci, inšpirujúc sa úryvkom Jánovho evanjelia, v ktorom sa nám Ježiš prihovára ako k priateľom, kde nás nenazýva sluhami, zjavuje nám tajomstvá Božieho kráľovstva a pozýva nás, aby sme zostali v ňom ako ratolesť na viniči, aby sme mali život a prinášali ovocie.

Dúfam, že tento list a navrhnuté smernice budú na prospech nás všetkých, pomôžu nám vrátiť sa k donovi Boscovi a k radosti, že môžeme byť svedkami autentickej kultúry čistoty, a budú pre nás inšpiráciou urobiť konkrétne kroky a programové línie do budúcnosti.

S láskou a požehnaním

Don Pascual Chávez V. SDB
hlavný predstavený

© 2010

Saleziáni don Bosca – Slovenská provincia, Bratislava

Pre vnútornú potrebu vydalo vydavateľstvo DON BOSCO.

www.donbosco.sk